ԿԻՒՐԱԿԷ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1881—№ 179

№ 179 - ԿԻՒՐԱԿԷ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1881

Հրատարակվում է ամեն օր բացի երկուշաբթի և տօն օրերից։ Տարեկան գինն է 10 ռուբլի։ Առանձին համարներով իւրաքանչիւրը 5 կոպ.։

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիւրակէ և տօն օրերից առաւօտեան 10—2 ժամը կէսօրից յետ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հասցէով. Въ ред. газеты «Мегу Айастани», въ Тифлисъ, կամ Rédaction de «Meghou Haïastani» à Tiflis (Caucase).

ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Խմբագրութեան ուղղած թէ՛ յօդուածները և թէ՛ նամակները պէտք է որոշ գրուած լինին դրանց ստորագրութեամբ և հասցէով։ Խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել և կրճատել յօդուածները։ Խմբագրութիւնը իր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները և պահում է երկու ամիս մինչև ցպահանջ։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ամեն մի բառին $1\frac{1}{2}$ կոպէկ։

Յայտարարութիւնների ընդունվում են խմբագրատանը և պ. Շահփերդեանի տպարանում։

Յայտարարութիւնները ընդունվում են հայերէն և օտար լեզուներով։

ՔՍԱՆԵՒԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Ամսոյս 9-ին չորեքշաբթի օրը առաւօտեան 11 ժամին, **ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ** լինելու է ձրիավարժների ընտրութիւնը, այն է ցոփեանեան սաների։ Ուստի հրաւիրվումեն ծնողները կամ խնամակալները, յիշեալ ժամանակին, ցուցակում գրուած աղջիկներին ներկայացնել։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

Ազգային.—Հայոց թատրոն.—Թղթակցութիւն Ախալցխայից.
Քաղաքական.—Թղթակցութիւն Պետերբուրգից.—Քաղաքական լուրեր.
Մեղուի հեռագիրներ.
Մանր լուրեր.
Խառն լուրեր.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

Սեպտեմբերի 3-ին հինգշաբթի օր երեկոյեան կայացաւ տեղիս Հայ թատրոնի նոր շրջանի առաջին ներկայացումը։ Խաղացին «Կատերին Հօվարդ» ողբերգութիւնը հինգ արարուածով։ Պիեսան ժողովրդին ծանօթ է արդէն անցեալ երկու տարուայ ընթացքում մի քանի անգամ ներկայացրած լինելով, ուստի և նորա պարունակութիւնը գրելու կարիք չը կայ։

Բայց վերին աստիճան հետաքրքրական է մեզ համար գիտենալ և կատարման հետ ի նկատի առնելով անհրաժեշտ համեմատութիւնը ներկայի անցեալի հետ, քանի որ դերեր կատարողները սեպտեմբերի 3-ին այլ էին, քան թէ անցեալ տարիներում։ Գլխաւոր դերը պատկանում էր տ. Հրաչեային, որ այն օր առաջին անգամ, հաւանական է կարծել իր համար որպաքուստ յառաջ բերած գժուար պարագայից մէջ, մեր բեմը դուրս եկաւ։ Ժողովուրդը, որ գիտէր և կը ճանաչէր դերասանուհոյն ճիշդ աղբիւրներից և զուասնական տեղեկութիւններից, բուռն, միաձայն և աղմկալի ծախահարութեամբ ողջունեց և ընդունեց տ. Հրաչեային, կեցցէների երկար միջոց տեւեցին առաջ քան նա կարողացաւ արտասանել դերի առաջին բառը։ Թողնում եմ միւս անգամ տիկնոջ խաղի քննադատութիւնը, առայժմ կ'ասեմ միայն, որ բնութիւնը նուիրել է նորան այն բոլոր շնորհքն և գեղազանց առաւելութիւնները, որոնք այն երեկոյ շքեղութեամբ զարդարեցին մեր բեմը և բաւարարութիւն տուին միանգամայն հայ ժողովրդի նուրբ և խիստ պահանջին և ճաշակին։ Տարակուսանքն, որով ահա երեք ամիս է, որ տատանվում էր մեր ժողովուրդը, շնորհիւ կուսակցական ոգւոյն, այն երեկոյ ամսիս 3-ին ցրուեցաւ և վերջապէս հանդարտեցաւ. ժողովուրդը և շնորհիւ տ. Հրաչեայի մի սքանչելի բեմական և թատրոնական ուրախութիւն ժառանգեց։ Եւ իսկապէս՝ թատերական արհեստը տիկնոջ խաղի շարժմանց և ըմբռնողութեանց մէջ դիտութեան աստիճանին հասած էր, մօտենալով կենսական իրողութեանց այն աստիճանին, որքան ինքն բնութիւնը ստեղծագործում է և կերպարանեցնում մարդուս սրտի և հոգւոյ բորբոքումներն և արտաքոյ ձըգտումները։ Ընտիր դերասաններ տեսանք մենք։ Մեզ համար տ. Հրաչեայի գլխաւոր արժանաւորութիւնը այն է, որ նա մ տ ա ծ ո ղ դերասանուհի է։ Իւրաքանչիւր մենախօսութեանց իմաստը և նպատակը թափանցել է տիկնոջ ուղեղը և երեւակայութիւնը, այդ պատճառաւ ամբողջ դերը ներկայացաւ մեր առաջ իբրև մի ամբողջութիւն, մի փիլիսոփայական մտածողութիւն։ Հասընդհատ չեշտելով բառերը, դասաւորելով ձայնի եւեւէջը նախադասութեանց իմաստին յարմար, դերասանուհին ցոյց տուեց իւր մենախօսութեանցը մեզ մինչև այս որ մեզ անծանօթ ներդաշնակութիւնը, և այդպիսով ամուր բեւեռներով ամրացրեց մեր յիշողութեանց մէջ գրաւիչ տպաւորութիւնը։ Դալով շարժուածքին, հայեացքին և դրութեանց փոփոխութեան, կը բաւականանամ ասելով, որ այս տարուայ թատերական շրջանում տիկին Հրաչեան կը տայ մեզ իրաւունք պարծենալու ամբողջ Ռուսաստանում, որ մեր միայն Թիֆլիսի հայկական խումբը կ'ունենայ մի նախանձելի «Լեդի Մակբէթ»։ Այսպէս ուրեմն ձեռքերով և ջերմ ու անկեղծ և ճշգրիտ համակրութեամբ արդէն մեր հասարակութիւնը սեղմեց տիկնոջ ձեռքերը ի նշան երկարատև և հարազատ բարեկամութեան, որովհետև մենք սովորել էլ գիտենք, առնել էլ գիտենք» ըստ արժանւոյն։

Պ. Ադամեանը՝ որ ահա երրորդ տարին է, որ կախարդելով կախարդեց զմեզ իր կատարեալ ծառայութիւնով երախտապարտ կը կացուցանէ մեզ նորա աշխատանքը գնահատելու վերաբերութեամբ. Պ. Մնակեանը, որ անգլիացոց արքայի դեր մ'ունէր, սովորաբար արքայական տեղ մ'ունէր բռնած մեր բեմի վերայ։

Անման շարք տեսանք. տ. Հրաչեայ, պ. պ. Ադամեան և Մնակեան։

Ի վերջոյ՝ թատրոնը լիքն էր և առանախմբութեան ձև էր ստացել, ներկայացումն անցաւ շատ յաջող, հանդիսականների երեսին ուրախութիւն կ'երևար և կատաճանաց փարատուն։ Ներկայացման վերջը հասարակութիւնը յայտնեց թատրոնի մանկաժողովի նախագահ իշխան Ն. Ամատունուն իր խորին և անկեղծ շնորհակալութիւնը։

X

ԱԽԱԼՑԽԱ

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի)

«Մշակի» թղթակից պարոնին մեկը այս տարուայ «Մշակի» 138 և 140 համարների մէջ, քաղաքիս երեցփոխան պ. Վանցեանի գործերի մասին զանազան բաներ գրելէն զատ, նորա հին հաշուետուներուն (որոց մէկն ալ ես էի) համար պարսաւանքներ բրած է. լուր տուող պարոնը որպէս թէ քաղաքիս յաջորդարանի մէջ, ժողովրդեան և յաջորդի ներկայութեամբ, տարեկան չորս-հարիւրական ռուբլի երեցփոխս Վանցեանէն կաշառք առնելնիս երևան կը հանէ, վերջի համարի մէջ ալ կը յիշէ որպէս թէ անձնական շահերու համար ազգային գործերու մէջ կը մտնեմք։ Առաջինը՝ կարդացողը թղթակցի տուութիւնը առանց երկար մտածելու կարող է հասկանալ ի հարկէ այդ գումարը իբրև կաշառք տուած պիտի որ լինիմք, ինչպէս կարելի է կաշառք առնողը բազմութեան առջև խոստովանի, եթէ բազմութեան առջև խոստովանած եմք, ինչո՞ւ համար լուր տուող պարոնը հրապարակ չի գար և ստորագրութիւնը իրան նամակներու տակը չի դնէր, քանի որ բաղում վկաներ ունի։ Երկրորդ՝ 1874 թուէն սկսեալ երեցփոխ պ. Գրիգոր Բագրատունեանցի, արժ. Կարապետ քահանայ Տէր-Մարտիրոսեանցի, Եղիա աւագ քահանայ Համբարձումեանցի, և պ. Յովհաննէս Վանցեանցի հաշուետուութեանցը հաշուետու ընտրված եմ ո՛չ թէ թղթակցի նմաններէ, այլ քաղաքիս հայ հասարակութենէն, որոց վերջինի պաշտօնավարութիւնը տարի ու կէս կատարելէն յետոյ, մեր օրէնքի համաձայն հոգևոր կառավարութեան տուած յայտարարութիւններուս անուշադիր մնալը լաւ համարեցինք մեզի այսպիսի պատասխանատուութիւնից ազատ պահելու համար 1877 յուլիս 27-ին հրաժարական տալ, որոյ արձակումը միևնոյն տարւոյ սեպտեմբեր ամսոյ 13-ին համար 2538 վիճակային իշխանութենէն մեզ ղրկուելէն զատ, միևնոյն հրամանին մէջ կառավարութեան պարտաւորած էր, որ յայտնուի և հայ հասարակութեան. հիմայ հասարակութիւնը թող պահանջէ կառավարութենէն։

Պարզ բան է կաշառք առնող մարդը միշտ իրան արհեստ ըրած պէտք է լինի, Վանցեանէն կաշառք առնողը կ'առնէր և միւսներէն, եթէ միւսներէն առած լինէի ժողովուրդը թղթակցի նման յիմար չէր, որ չորրորդ անգամ հաշուետու ընտրէր, և եթէ պ. Վանցեանէն 400 ռուբլի տարեկան կաշառք կ'առնէի, ինչո՞ւ համար ես իմ կամքովս հրաժարական կուտայի կարճ միջոցի մէջ։ Իմ ձեռքովս ստացուած հաշիւներէն միայն ս. Փրկիչ եկեղեցոյ նախկին աւագ լուսարար Տէր-Եղիա Համբարձումեանցի հաշիւների մինչև հիմա ինձ մօտ եղած թղթերը հինգ տարիէն աւելի դեռ պահած կ'սպասեմ, որ հոգևոր կառավարութիւնը ինձանից գրաւոր պահանջէ, ամսոյս 5-ին լսեցի, որ վիճակային իշխանութեան կարգադրութեամբ հաշուետուներ նշանակուելու է երեցփոխ Վանցեանի երեցփոխանական գործառնութեանց վերայ, միևնոյն օրը շտապեցի որպէս հաշուետու, հոգևոր կառավարութեան անգամ Եղիա աւագ քահ. Համբարձումեանցին մի յայտարարութիւն ներկայացնելով յայտնել, որ ինձ մօտ հաշիւներ կան պահարանի վերաբերութեամբ։ Մի գուցէ առանց այս թղթերուն եկեղեցին որևէ վընասի մը հանդիպի։ Գ. Նամակագիրը մէկ տարուայ չափ առաջ յարձակուել էր Կարապետեան և Եղիազարեան ուսումնարաններու հոգաբարձուաց վերայ ալ, փոխանակ շնորհակալութեան գող և աւազակ անուանելով միևնոյն «Մշակի» միջոցաւ։ Մէկ խօսքով վարուց է, որ այդ պարոնը խաղալիկ է դարձեր փշերուն, որոնք քաղաքիս հայ հասարակութեան խաղաղութիւնը կը ցանկան վրդովել և մէկը միւսի հետ կռուեցնելով՝ ժողովուրդը միշտ երկուսի բաժնել կ'աշխատին, որ իրանց անիրաւ դերերը խաղալով՝ քաղաքիս ուսումնարանները տակնուվերայ դարձնեն։ Տարակոյս չ'ունիմ, որ քաղաքիս թէ՛ բարձր դասակարգը և թէ՛ բոլոր հասարակութիւնը ճանաչելով իրանց ազգային ուսումնարանների թշնամիները, ձեռք ձեռքի տուած պիտի աշխատին և պաշտպանեն իրանց սեպհականութիւնքը հոգևոր իշխանութեան հետ։

Պ. Խմբագիր, ուրանեղ գտնիմ Մակար սրբազանի նման առաջնորդ, Պարգևանցի նման յաջորդ և Եարալեանցի նման քննիչ, որ այս կերպ փշերը ոտնակոխ ընելով ազգին համար գործէին։ Պարգևանց սրբազանը 3 տարու չափ մնաց քաղաքիս մէջ և քանի տեսակ յիշատակութիւններ թողեց, իսկ սրբազան Սագինեանցը 10 տարիէն աւելի է Ախալցխայ մնալ միայն Նոր-Արշալոյս ուսումնարանի հիմնադրի լոկ անունը կը կրէ, բայց իմ կարծիքովս իսկական ուսումնարանի հիմնադիրն է պ. Սալաթելեանցը։ Սրբազան Սագինեանցը եկեղեցոյ գումարներէն պարգևապաշխութիւն ընելու լաւ է, ինչպէս անցեալ տարին Բագրատունեանցի համար ժողովի մէջ խնդրեց, որ եթէ կարելի է ի պատիւ իրեն 500 ռուբլի կրկին զիջում ընեն, իսկ ժողովուրդըն ձայն դուրս եկաւ, որ ըրած լաւութեանդ փոխարէնը զիջումը ընելու եմք։

Պ. Խմբագիր, «Մշակի» թղթակցի գրուածքի հայրերդները, միւս ըն-

կերներուս հետ ժամանակին հրապարակաւ կը տեսնունք:

Ս. Ցարդենեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԻԲՈՒՐԳ (Բադընի դքսութիւն). 24-ին օգոստոսի

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի)

«Kölnische Zeitung» 13 օգոստոսի 223 համարում մի նամակ է տպած Լօնդօնից օգոստոսի 11-ից, ուր նամակագիրը հաղորդում է, թէ «կապոյտ գիրքը» լոյս է տեսել և իւր ծակատին գրում է հետևեալ մակագիրը՝ Փոքր-Ասիայի և Սիրիայի ազգերի դրութեան մասին: Գիրքը 323 երես ունի, և 172 հեռագրեր է պարունակում, և դա է մի մանրամասնութիւնով լի դատապարտիչ գրուած տաձկական վատթար կառավարութեան դէմ Սիրիայում և մանաւանդ Հայաստանում: Նամակագիրը կարծում է, թէ դորանով Անգլիան և Եւրօպան պատրաստվում են Անգլիայի արտաքին քաղաքականութեան մի նոր հատուածին գործակցելու: Սորա նպատակն է՝ Բէրլինի դաշնագրութիւնով որոշած վերանորոգութիւնները բոլոր մեծ տէրութիւնների գործակցութիւնովը մտցնել Հայաստանի մէջ: Թէ ինչ կը լինի այդ քաղաքականութեան հետևանքը, մենք կարող ենք, ասում է նամակագիրը, գուշակել Բուլղարիայի դէպքերից, այն է՝ կատարեալ ինքնավարութիւն Հայաստանի: Պատմում է նամակագիրը, թէ կապոյտ գիրքը պարունակում է բաւականին գրուածքներ, որոնք ապացուցանում են, որ տաձիկները տիրապետող ազգերից ամենաարիւնարբուներն են և Հայերը բոլոր ազգերից ամենահաբըստահարեալներն են, թէ մի ապըստամբութիւն է պատրաստվում և թէ Եւրօպայի միջամտութիւնը անշուշտ հարկաւոր է: Նամակագիրն ասում է, թէ պ. Գօշէնը ամենամութ ներկով է նկարագրել Հայաստանում գործած չարագործութիւնները: Նա այսպէս է գրում անցեալ տարուայ նոյեմբերի 16-ից. «Չէ կարելի ժխտել, որ Հայերը հաշիւ թէ կարողանան աւելի երկար «ժամանակ համբերել. թէ այն վատ«թար վարչութիւնը՝ որի տակ նոքա «հեծում են, վաղ թէ անագան, և«թէ նոքա տէրութիւններից յուսը կորեն, դէպի ապստամբութիւն «կ՚ստիպէ նոցա կամ թէ կը պատ«րաստէ. այդ պատձառ կը դառնայ «սարսափելի դէպքերի Հայերի և «քիւրդերի մէջ, մի կրկնումն Բուլ«ղարիայի չարագործութիւնների և «այլն»: Այս նկարագրութիւնից յետոյ Գօշէնը առաջարկում է հրաւիրել Բէրլինի դաշնագիրը ստորագրող տէրութիւնները ի միասին և ուժեղ կերպով միջամտել: Սորանից յետոյ նամակագիրը իւր գլխից մի քանի ձախըշ-ծուռը դատողութիւններ մէջ բերելուց յետոյ Հայերի մասին ասում է, որ Հայերին յաջողել է Գլադստոնի ջատագովութիւնը ապահովացնել իւրեանց համար և թէ անկասկած է, որ Գլադստոնը այն եռանդով, որով նա յայտնի է, երբ գործը վերաբերում է հարստահարեալ ազգերին, Հայոց վերանորոգութիւնները անշուշտ կ՚իրագործի: Գրէնվիլլը, որ Գլադստոնին համակարծիք է, Գօշէնին գրել է հետևեալը. «Եթէ քրիստոնէից հետ իմաստութեամբ վարուէին, այն ժամանակը նոքա համբերութիւնով կը «սպասէին, մինչև Դուռը կարողանար մեծ վերանորոգութիւնները «մտցնել. բայց նոցա գանգատները «արհամարհանքով են ընդունվում, «նոցա օգնութիւն խնդրելը խստութիւն է պատճառում: Եթէ Դուռը «չէ կամենում վերանորոգութիւնները սկսել, այն ժամանակը դարնան «կարելի է այնպիսի անկարգութիւններ յառաջ գան, որ սուլթանի «վարկին զգալի հարուած տան»: Սորանից յետոյ պատմում է նամակագիրը, թէ լօրդ Դէօֆֆէրինը որոշած է վերանորոգութիւնների հարցը յառաջ մղել: Օրէցոր Պօլսի հեռագիրը հաղորդում է մեզ, ասում է, նորա յաջողութեան մասին հասարակութեան մէջ նորա արդէն արած քայլերի մասին սուլթանի մօտ, որ դառը դեղահատը քաղցրացնէ: Նա սկսել է համոզել սուլթանին, որ սա ինքը սկսէ վերանորոգութիւնները մտցնել և դորանով տէրութիւնների միջամտութեան առաջն առնել: Վերջ ի վերջոյ անգլիացոց կառավարութեան ջանքը Հայաստանի մէջ վերանորոգութիւնները մտցնելու մասին նամակագիրը անուանում է «հայրական հոգածողութիւն»:

Ինչպէս նամակի ոճից և խօսքերից երևում է որ գերմանացի նամակագիրը Գօշէնի նկարագրած պատկերներին մեծ հաւատ չէ ընծայում՝ համարելով դորանց չափազանց: Ի հարկէ Լօնդօնում նստած և հեռուից այդպէս նա կարող է դատել, բայց մենք Հայերս ի հարկէ գիտենք, որ Գօշէնը, որչափ որ աշխատէր, սակայն մի բան պակաս կը գրէր, քան թէ աւելի, մանաւանդ ոչոք չի կարող թոյլ տալ իրան մտածել, որ Գօշէնը ճշմարտութիւնը աղաւաղած լինի. Հայերի համար շատ և շատ բաւական է, եթէ նա միայն զուտ ճշմարտութիւնը գրած լինի:

«Frankfurter Zeitung»-ը 17-ին օգոստոսի 229 համարում յետևեալ հեռագիրը հրատարակեց Լօնդօնից օգոստոսի 11-ից. «Ստորին պալատում Դիլկը պատասխանում է Բրայտին. նա ցաւում է, որ մինչև այժմ Բէրլինի դաշնագրութեան 61-րդ յօդուածի իրագործումը ոչինչ յառաջադիմութիւն արած չէ: Դէօֆֆէրինը սուլթանին և առաջին պաշտօնէին այդ մասին առաջարկութիւններ է արած, երկուսն էլ թվում է, թէ խոստովանում են դրութեան կարևորութիւնը: Դէօֆֆէրինը հաստատապէս պահանջել է երկուսից էլ, մինչև որ մշտական վերանորոգութիւնների ծրագիրը կը մշակուի, այժմէն իսկ միջոց գործ դնել զաւնալից չարիքը վերջնելու համար՝ նշանակելով աւելի ընդունակ կառավարիչներ և տալով նորանց բաւականաչափ իշխանութիւն: Մի քանի դեսպանների բացակայութիւնը Կոստանդնուպօլսից, գործերի դադարումը ռամազանի ժամանակ և այլ պատճառներ արգելք են եղել մինչև հիմա Հայաստանի վերանորոգութիւնների վերաբերութեամբ օտար տէրութեանց ներկայացուցիչների միաձայն գործելուն: Դէօֆֆէրինին կատարելապէս յայտնի է այն մեծ կարևորութիւնը, որը տալիս է այդ հարցին անգլիական կառավարութիւնը և բրիտանացոց ազգը, և նա յայտնել է, որ ոչ մի ջանք չի խնայիլ, ոչ մի հանգամանք ձեռքից բաց չի թողնիլ, որ այդ հարցի վճռումը յառաջ մղի:

Սորան կարող ենք աւելացնել, որ ահա մի քանի օր է, որ վճռուեցաւ Իրլանդիայի հողային հարցը վերին պարլամէնտում, որի մասին մի քանի գերմանական լրագրեր թմբկահարում էին, որ Գլադստոնի պաշտօնէութիւնը ստիպուած կը լինի կառավարութեան ղեկը թողնել, բայց այդ ծակ մարգարէութիւնը ոչ միայն չը կատարուեցաւ, այլ և Գլադստոնը կատարեալ յաղթանակը տարաւ այդ հարցի վերաբերութեամբ և այժմ ի հարկէ նորա պաշտօնէութիւնը աւելի հաստատամտութիւնով և անվեհեր քայլերով կարող է իւր նպատակները յառաջ մղել:

Ի վերջոյ մի քանի խօսք մի յօդուածի մասին, որ նորերումս տպագրել է «Նէու Ֆրէիէ Պրէսսէ» լրագիրը 19 օգոստոսի, 6097 համարում Հայոց հարցի մասին: Այդ յօդուածը թէև գլխից մինչև վերջը սուտ լիքն է, սակայն դորա մասին էլ, ինչպէս Անտօն Անտօնիչ Զագարեցկու մասին կարող են ասել. ստախօս է դա, բայց շնորհակալ ենք դորանից, որովհետև վերջ ի վերջոյ գալիս է այն եզրակացութեան, որ Հայաստանում հարկաւոր է վերանորոգութիւններ մտցնել:

Վահագն Բղնունի

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.

Լօնդօնի առաջնակարգ լրագրերը առաջնորդող յօդուածներ նուիրեցին ռուսական և գերմանական կայսրների տեսակցութեան: «Times» ամենահանգստացնող և խաղաղ հետևանքներ է գուշակում: Պահպանողական «Standard» լրագիրը հաստատում է, որ Գերմանիան պայման կը կապի, որ Ռուսաստանը հրաժարվի Աւստրիայի դէմ թշնամական յարաբերութիւններ ունենալուց և պանսլաւականութիւնը քաջալերելուց:

* * *

Վերջին տեղեկութեանց նայելով սեպտեմբերի 4-ին Ֆրանսիայի կրկնաքուէարկութիւններին ընտրված են 56 հանրապետականներ, 3 արքայականներ և 5 բօնապարտեաններ: Հանրապետականները 10 տեղ ձեռք բերին, այսինքն 7-ը բօնապարտեաններից և 3-ը արքայականներից, կորցրին 2 տեղ: Նոր պատգամաւորների ժողովում, բացի գաղթականութեանց պատգամաւորներից, 459 հանրապետականներ են, 47 բօնապարտեաններ և 41 արքայականներ: Ձախ կեդրոնին պատկանում են 39 պատգամաւորներ, ձախին 168, հանրապետական միութեան 206, ծայրահեղ ձախին 46:

* * *

Պետերբուրգի ոսկի երկաթուղութեանց մէջ մի ընկերութիւն կազմեցաւ, որի անդամները վճռել են բոլոր օտարազգի խերից հրաժարվելու ռուսական արդիւնաբերութիւնը քաջալերելու նպատակով:

* * *

Լիւբլինի մէջ երևացել են անգլիական քարոզիչներ հրէաների մէջ քրիստոնէութիւն տարածելու համար:

* * *

Նիժնի-Նովգորոդից հաղորդում են, որ այնտեղի տօնավաճառը շատ յաջող անցաւ:

* * *

Ալժիրական-Թունիսական գործերը հասարակութիւնը թողել էր անուշադիր ընտրութեան ժամանակ, որովհետև կառավարութիւնը հաւատացրել էր, թէ ոչինչ երկիւղ չէ սպառնում, հիմա դրանք հոգացողութեան մէջն են ձգում ֆրանսիական մեծ հասարակութիւնը, որովհետև ֆրանսիական զօրքը այսօր այլևս բաղկացած չէ խեղձ գիւղացիներից և արհեստաւորներից, որոնք չէին կարող վճարելով ազատուել զինուորական ծառայութիւնից, կամ թէ կամաւորներից և վարձուածներից, որոնք փողով չարունակում են ծառայել 7 կամ 14 տարի: Որովհետև այսօր շատ ունևոր և հարուստ մարդիկների որդիքը Աֆրիկայումն են, այդ պատճառով Թունիսից և Ալժիրից ստացած վատ լուրերը մեծ ցաւ են պատճառում և հասարակութիւնը պահանջում է, որ կառավարութիւնը պարզէ իւրի դրութիւնը հիւսիսային Աֆրիկայում: Ոչ այնչափ կորուստն է անհանգստացնում, որը ֆրանսիացիները կրել են աֆրիկական կռիւներումը, այլ այն տեղեկութիւնները, որոնք ստացվում են ֆրանսիական զօրքի մէջ կլիմայի անառողջութեան պատճառով մեռնողների քանակութեան մասին: Գրեթէ ամենքն էլ մէկից մինչև երեք տարուայ զինուորներ են. վերջին երկու ամսումը շատ վաչտեր կորցրին իրենց վեցերորդ մասը հիւանդութիւններից, որոնց պատճառը մեծ մասամբ վերաբերում են վատ կեցութեանը: Այդ դրդումը աւելանում է նրանով, որ թէպէտ հիւսիսային Աֆրիկայում արդէն 60,000 զօրք կայ, կրկին աւելի քան 40,000 զօրք պէտք է ուղարկեն, որ իրանց դրութեան տէր լինել կարողանան: Որ վերջում Ֆրանսիան պատերազմից յաջող պիտի դուրս գայ, Ալժիրիայի տէր պիտի մնայ և Թունիսի տէր դառնայ, այդ մասին ոչոք չէ տարակուսում. բայց այն զօրքը, որ պատերազմը և կլիման դեռ պիտի տանեն, շատ մեծ պէտք է լինի:

* * *

Որովհետև նախագահ Գրէվին մերժել է այժմեան պատգամաւորների ժողովը արձակելու և նորը խկոյն կոչելու, ինչպէս այդ առաջարկեց անելու պաշտօնեայ Կօնստանսը, այդ բանը ամենևին չը դուր եկաւ Գամբէտային, և դրա հետևանքն այն եղաւ, որ Գամբէտան ապագայումն էլ չը պիտի խնայէ նախագահ Գրէվիին, այլ պիտի թողնէ, որ իւր կողմնակից թերթերը յարձակվին նրա դէմ: Արդէն սկսել է խայտառակ կերպով յարձակուել Գրէվիի դէմ, և որովհետև այդ տեսակ յարձակմունքը, որ յիշեցնում է Ռօշֆօրին, առաջին անգամն է, որ գործում է Գամբէտան, ուստի և մեծ աղմուկ հանեց: Այդ յօդուածի մէջ ծաղրում է Գամբէտան, որ Գրէվին որսով է պարապում և թէ նախագահի պարտքն է տէրութեան գործերով պարապել և ոչթէ մէկ քանի թռչուն որսալ կամ բիլլիարդ խաղալ և հեղնական կերպով հրաւիրում է Գրէվիին վերադառնալ իւր կալուածքից փարիզ և տէրութեան անյետաձգելի գործերով զբաղուել . . . Բայց Գրէվին, որ խստութեամբ հետևում է օրէնքին և նրան համեմատ գործում, չի շփոթվիլ Գամբէտայի յարձակումներից: Գրէվին ընդհանուրից պատուած է և ամեն մարդ համոզուած է, թէ քանի որ նրա ձեռքումն է իշխանութիւնը, հասարակապետութեանը արկածներից վտանգ չէ սպառնում:

ՄԵՂՈՒԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ).

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4-ին սեպտեմբերի: «Կառավարչական Համբաւաբերը» հաղորդում է, ելևմտից նախարարութիւնը յայտնում է, որ ծխախոտի մենավաճառութեան կամ կապալատուութեան գլխաւորութիւն չը կայ: Զինուորական պրօգիմնազիաններում թոյլ տուած է ընդունել և խրաթիչակ աշակերտներ տարեկան 150 ռուբլի վարձով:

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲԻՐԺԱ.
4-ին սեպտեմբերի.

Արք. բանկ. 1-ին . . .	96	75
— — 2-րդ	94	25
— — 3-րդ	94	75½
— — 4-րդ	93	87½
Վեճակահ. 1-ին	227	—
— — 2-րդ	221	—
Արև. փոխառ. 1-ին .	91	25
» » 2-րդ .	90	12½
» » 3-րդ .	91	25
Լօնդօն	26	3
Համբուրգ	222	25
Փարիզ	274	25
Ոսկի	7ռ.	62կ.

Բիրժայի վիճակը խաղաղ է.

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Վաղը, ամսիս 7-ին հայ դերասանական խումբը կը ներկայացնէ «Մարգարիտա Գօտիէ կամ կամելիազարդ տիկին» Ալէքսանդր Դիւմա—որդու 5 գործողութեամբ դրաման, որի մէջ Մարգարիտայի դերը կը կատարէ տ. Հրաչեան:

* * *

Վ. ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են.

Սեպտեմբերը մօտենում է. ամենայն օր հայրենիք եկած մանուկներ անհամբեր ուխտաւորների պէս տասնեակներով գնում են, որը Մօսկվա, որը Տփխիս, Երևան և այլ տեղեր: Հազար անգամ եթէ հասկացնէք մանուկի անժամանակ օտար տեղ ուղարկելու վնասը, էլի չի լինիլ, փորձը չէ խրատում, օտարասիրութիւնը, փառասիրութիւնը զոհել են տալիս մատաղ երեխաներին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեռագրական տեղեկութիւնը Նոր-Մէքսիկայում ամերիկացի գէնէրալ կառրի և հնդիկների խմբի մէջ տեղի ունեցած արիւնհեղութեան մասին ըստուգվում է: Ամերիկացի սպանված զինուորների թիւը, թէև այնքան չէ, որքան հեռագրով յիշած էր, բայց և այնպէս նշանաւոր է, այն է 64 հոգի է: Սպանած է արդեօք և ինքը գէնէրալը, թէ ոչ,—դեռ յայտնի չէ: Նոյնպէս պարզված չէ, թէ արդեօք այս ընդդիմահարութիւնը պատահական կռիւ է, թէ սկիզբն է հնդիկների ընդհանուր ապստամբութեան: Տեղական զինուորական իշխանութիւնները պնդում են, որ շուտով օգնական զօրք խրկվի:

* * *

Նախագահ Գարֆիլդը գողգոջուն ձեռքով հետևեալ նամակն է գրել իւր մօրը. «Մի հաւատալ լրագրերի իմար հակասող լուրերին իմ մասին: Ես թէև շատ թոյլ եմ և պարկած, բայց փոքրառփոքր կազդուրվում եմ ժամանակի ընթացքով և համբերութեամբ օգնութեամբ ես կ՚առողջանամ: Ողջունիր բոլոր բարեկամներիս և ազգականներիս, մանաւանդ Գիտոյի և Մէրի քոյրերիս:

* * *

Յունիսի 26-ին Կեօլնի փոստային աղաւնիների ընկերութիւնը աղաւնիների մրցումն կատարեց: Սէն-Դէնիից, Փարիզի մօտ, աղաւնիներին անձակեցին: Առաջին աղաւնին Կեօլն հասաւ 6 ժամ 13 րոպէից յետոյ: Սէն-Դէնիի և Կեօլնի մէջ տարածութիւնը 400 վերստ է:

Խմբագիր Գ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ.
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻԱՃԵԱՆՑ

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ 5-го Сентября 1881 г. Типографія М. Ротиняцъ и К. Տուն բժշկապետ Մ. Ռոտինեանց.